

سنتر پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

سیمزر صالحی^۱، محمد نوریان^{۲*}، لیلا فتیحی^۳

۱- دانشجوی دوره دکتری، گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- دانشیار، گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳- استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

* نویسنده رابط: Nourian2001@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۴/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۶/۶

چکیده

زمینه و هدف: زنان سرپرست خانوار که نقش تأمین‌کننده معیشت را بر عهده دارند، یکی از مهمترین اقشار آسیب‌پذیر جامعه بوده و لزوم توانمند نمودن آنان ضروری به نظر می‌رسد. لذا پژوهش حاضر با هدف مطالعه نظام‌مند و طراحی الگوی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانواده انجام گرفت.

روش کار: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر روش کیفی از نوع سنترپژوهی بود که با استفاده از تحلیل محتوا و فراترکیب انجام گرفت. جامعه آماری شامل تمامی آثار منتشر شده به زبان فارسی یا انگلیسی در این حوزه از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۱ در چهار پایگاه اطلاعاتی معتبر اریک (ERIC)، ساینس دایرکت (Science Direct)، پاب مد (PubMed) و گوگل اسکولار (Google Scholar) بود. ابتدا با استفاده از کلیدواژه‌های "آموزش زنان سرپرست خانوار، توانمندسازی زنان، زنان سرپرست خانوار، مهارت‌های زنان سرپرست خانوار" و بر اساس معیار ورود، ۱۴۰ مقاله علمی شناسایی و سپس با توجه به معیار خروج، تعداد ۹۳ مقاله کنار گذاشته و در نهایت ۴۷ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل کیفی مقالات از روش‌های کدگذاری خط به خط و نرم افزار (MAXQDA 18) استفاده شد.

نتایج: بر اساس نتایج به دست آمده، نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار به عنوان مضمون اصلی دارای چهار مضمون "دانش‌ها و مهارت‌های گرایش جنسی مطلوب"، "دانش‌ها و مهارت‌های تربیت فرزندان"، "دانش‌ها و مهارت‌های اشتغال" و "توسعه و توانمندی فردی و اجتماعی" بود. با استفاده از روش فراترکیب ۲۲ طبقه از چهار مضمون اصلی استخراج شده و مدل آموزش زنان سرپرست خانوار، طراحی گردید.

نتیجه‌گیری: با توجه به آنکه نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار مشخص شده است، توصیه می‌شود دوره‌های آموزشی مطابق با نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار طراحی گردد.

واژگان کلیدی: سنترپژوهی، نیازهای آموزشی، زنان سرپرست خانوار

مقدمه

سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها اعم از توسعه‌یافته و در حال توسعه افزایش قابل توجهی در تعداد زنان سرپرست خانوار پدید آمده است (۲)؛ به طوری که در چند دهه اخیر، بیشتر از یک‌سوم خانوارها بنا به دلایلی مانند طلاق، تجرد قطعی و مهاجرت توسط زنان سرپرستی

زنان سرپرست خانوار از جمله گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی هستند. عواملی چون طلاق، فوت همسر، از کارافتادگی همسر، رها شدن توسط مردان مهاجر سبب آسیب‌پذیرتر شدن این قشر از جامعه می‌شود (۱). در

جمهوری اسلامی ایران توجه خاصی بر اقبال آسب پذیر، به ویژه زنان سرپرست خانوار شده است (۶).

تحقیقات مختلفی در زمینه نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار انجام پذیرفته است. بعضی از تحقیقات در زمینه عوامل موثر بر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار می باشد. در این حوزه پژوهش های Sell & Minot (۱۰)، De La O Campos (۱۱)، Banerjee & Saigal & Sarawat (۱۲)، Ghosh (۱۴) و Mat & (۱۵) نشان دادند عواملی چون سن، تحصیلات، رابطه نزدیک، افزایش مهارت مادران در آموزش فرزندان، حمایت اجتماعی، فرصت های اقتصادی، مشارکت، آموزش خوداشتغالی به زنان، آموزش تحمل ابهام و افزایش ریسک پذیری زنان برای انجام فعالیت های کارآفرینانه از جمله عوامل موثری هستند که می توانند در توانمندسازی زنان سرپرست خانوار نقشی کلیدی داشته باشند.

از پژوهش های انجام گرفته در زمینه فرصت و چالش های پیش رو زنان سرپرست خانوار نیز می توان به یافته های مطالعه یوسفی لبنی، محمدی قره قانی، صوفی زاد و ایراندوست (۱۶)، احمدنیا و قالیباف (۱۷) و جوادیان، میرزایی فتح آباد و افراسیابی (۱۸) اشاره کرد. آنان اضافه بار نقش، پایان عشق، مشکلات روانی، کاهش استقلال، تنش درون خانوادگی، ناامنی اجتماعی، انزوای اجتماعی، محرومیت اجتماعی، عدم بلوغ اجتماعی، افزایش میزان استرس و اضطراب، اشتغال منقطع یا بیکاری، رنجوری، الزام به کار، فراز و نشیب وام، هزینه مسافت شغلی، ترس از شکست، ناامیدی به آینده و عدم رضایت روانی را به عنوان مشکلات و چالش های زنان سرپرست خانوار ذکر کردند؛ و ارتقاء نگاه مثبت به خود و توانایی ها و افزایش اعتماد به نفس را به عنوان فرصتی برای این زنان برشمردند. تعدادی از تحقیقات در زمینه نیاز آموزشی و آموزش زنان سرپرست خانوار انجام شده است از جمله این مطالعات می توان به نتایج تحقیق جوادیان، میرزایی فتح آباد و افراسیابی (۱۸)، واعظی و طلسمی یکتا (۱۹)، زارع و

می شوند (۳). به موازات این بحران، ایران نیز به مثابه جامعه ای در حال گذار از تغییرات ناهماهنگ در نهاد خانواده است (۴)؛ به گونه ای که در جامعه ایران نیز افزایش آمار زنان سرپرست خانوار بسیار ملموس می باشد. طبق آمار و بررسی های انجام شده، نسبت خانوارهایی که زنان سرپرست آنها هستند به کل خانوارهای کشور در سال ۱۳۳۵ برابر با ۱/۱٪ بوده است. این آمار در سال ۱۳۷۴ به ۸/۵٪ رسیده و روند فزاینده رشد خانوارهای زن سرپرست همچنان ادامه یافته است، تا آنجا که این رقم در سال ۱۳۸۵ به ۹/۴٪ رسیده است. براساس آخرین سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، نسبت خانوارهای زن سرپرست به کل خانوارهای کشور ۱۲/۱٪ بوده است (۵) بر همین اساس افزایش تعداد خانوارهای زن سرپرست را می توان مسئله ای اجتماعی تلقی کرد (۶).

مطالعات قبلی نشان دهنده این است که زنان در جامعه فعلی، بیش از مردان در شرایط فقر اقتصادی قرار دارند و این شاید ناشی از نگاه تبعیض آمیزی است که در جوامع برای جایگاه زن قائلند (۷). متأسفانه در جامعه ما زندگی زنان پس از ترک شوهر (به دلیل فوت، طلاق یا رها کردن زندگی) غالباً با ابهام ها و مخاطره هایی روبروست. عواملی چون سرپرستی فرزندان به تنهایی و سختی، مشکلات اقتصادی، افسردگی و ناامیدی، نگرش غلط جامعه نسبت به زنان مطلقه و بیوه، زنان را در روابط اجتماعی و حضور در اجتماع با مشکلات عدیده ای روبرو می کند (۸).

از آن جا که زنان سرپرست خانوار به دلیل چند نقشی بودن، وظیفه مهم تأمین معاش خانوار را نیز بر عهده دارند؛ لذا روش های توانمندسازی و آموزش آنان در ابعاد مختلف و ارتقاء سطح کمی و کیفی زندگی آنها، می تواند زمینه های کاهش فقر، کاهش نابرابری جنسیتی، گسترش استقلال اقتصادی اجتماعی و غیره را فراهم نماید (۶). آموزش با کیفیت به عنوان حق بنیادین، لازمه پایان دادن به فقر و شکوفایی رفاه و آسایش برای همه است. برای تحقق این امر، فعالیت های گروه بانک جهانی در زمینه آموزش نیز تأکید دارد (۹). در همین راستا در برنامه چهارم توسعه

در مرحله اول، جغرافیای پژوهش و پژوهش‌هایی که مقرر بود از یافته‌های آن استفاده شود، تعیین گردید. گستره جغرافیایی مقالات، سراسر دنیا در نظر گرفته شد و پارامترهای ضروری برای جست و جو مانند تاریخ انتشار (مقالات بعد از سال ۲۰۱۲) و نوع پژوهش‌ها (مطالعات داوری شده کمی، کیفی و مروری) مشخص گردید. سپس معیارهای ورود به مطالعه (دسترسی تمام متن منابع علمی، مرتبط بودن متون با هدف پژوهش، انتشار مطالعه به زبان فارسی یا انگلیسی) و معیارهای خروج از پژوهش (مقالات دارای فقط چکیده انگلیسی، دارای متن غیرانگلیسی یا غیرفارسی) تعیین شد. در آخر این مرحله، راهبرد جستجوی مقالات و پایگاه‌ها (تدوین کلید واژه‌های مرتبط با زنان سرپرست خانوار و تعیین پایگاه‌های داده‌ای اریک "ERIC"، ساینس دایرکت "Science Direct"، پاب مد "PubMed" و گوگل اسکولار "Google Scholar") مشخص گردید. از جست و جوی اولیه تمامی سایت‌های مذکور، ۱۴۰ مقاله با موضوعات گوناگون (آموزش زنان سرپرست خانوار، توانمندسازی زنان، زنان سرپرست خانوار، مهارت‌های زنان سرپرست خانوار) به دست آمد که پس از اعمال معیارهای انتخاب به ۱۱۵ مقاله رسید، که با بررسی آن‌ها سؤال پژوهش طراحی شد.

در مرحله دوم، به بررسی نقد نظام‌مند اسناد منتخب پرداخته شد. بدین صورت که در غربالگری درشت، پس از مطالعه و بررسی چکیده اسناد بر اساس دو معیار کلی و باز "کیفیت" و "مرتبط بودن"، ۹۸ مقاله انتخاب شده و مابقی مقالات که در راستای سؤال پژوهش نبودند، حذف گردید. در ادامه عنوان غربالگری مورد بررسی قرار گرفت و متن تمامی مقالات منتخب با توجه به دو معیار "کیفیت" و "مرتبط بودن" مطالعه گردید؛ که در مجموع به روش هدفمند و بر اساس اشباع داده‌ای ۴۷ مقاله نهایی شدند. سپس در قسمت واکاوی، از قسمت‌های مختلف مقالات (سوالات پژوهش، طرح تحقیق، روش تحلیل داده‌ها، بحث و محدودیت‌ها) یادداشت‌برداری شد و در تشریح گردید.

مهمان‌نوازان (۲۰) و شهریاری و همکاران (۱) اشاره کرد. یافته‌ها حاکی از آن بودند که زنان سرپرست خانوار به آموزش در حوزه‌های جسمی، روانی-اجتماعی، خانوادگی، ارتقا بهداشت روانی خود و اعضای خانواده، مهارت‌های مدیریت مالی و اقتصادی، مهارت‌های مدیریت خانواده، توانایی در کسب درآمد، تاب‌آوری، حمایت‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی نیازمندند.

و در آخر، به نظر می‌رسد در میان پژوهش‌های متعددی که در زمینه زنان سرپرست خانوار انجام شده است، وجود خلأ پژوهشی در خصوص نیازهای آموزشی آنان احساس می‌شود. بنابراین، مطالعه حاضر به دنبال شناسایی و کشف نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار و طراحی الگویی به منظور توانمندسازی آنها می‌باشد. لذا با توجه به نقش محوری زنان در تحقق توسعه اقتصادی جامعه که همانا سرمایه اجتماعی نیز محسوب می‌گردد، فراهم نمودن برنامه‌های توانمندسازی آنان یک ضرورت به شمار می‌رود؛ چرا که ارتقاء توان زنان برای اتکاء به خود موجب افزایش قدرت آنان خواهد شد. با توجه به مطالب بیان شده پژوهش حاضر سعی در پاسخگویی به این سوال است که تجمیع نتایج تحقیقات در زمینه توانمندسازی زنان سرپرست خانوار چه نیازهای آموزشی را مطرح می‌کند؟

روش کار

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و روی آورد پژوهش کیفی از نوع سنتز پژوهی بود. به نظر Chalmers، و همکاران (۲۱) با روش سنتز پژوهی می‌توان این اصل را که "علم قابلیت نظام‌مند کردن دانش‌های تولید شده پیشین را دارد" عملی نمود. سنتز پژوهی در پی پاسخ به این سوال است که نتیجه واحد همه یافته‌های پژوهشی گذشته چیست (۲۲).

انجام دادن پژوهشی که حاصل سنتز یافته‌های دیگر پژوهش‌ها باشد، خود دارای سه مرحله است که پژوهش حاضر نیز بر مبنای این سه مرحله پیش رفته است:

برای تجزیه و تحلیل کیفی مقالات از روش‌های کدگذاری خط به خط و نرم افزار (MAXQDA 18) استفاده شد.

در این مطالعه تمامی ملاحظات اخلاقی پژوهش‌های کیفی از جمله بی‌طرفی و پرهیز از جانبداری از گرایش خاصی رعایت شدند و پژوهشگران نظرات شخصی خود را در مراحل جمع‌آوری، تحلیل و گزارش داده‌ها دخالت ندادند.

در جدول ۱، منابع نمونه مورد استفاده برای کدگذاری معرفی شده است. ترتیب قرارگیری منابع بر اساس جدید بودن است و کدهای استخراجی به نظر خبرگان استخراج شده است. در بخش خلاصه نیز سعی شده است محتوای اصلی و نتایج بدست آمده از مقاله، ذکر شود (جدول ۲).

نتایج

تعداد ۴۷ مقاله در فاصله زمانی ۲۰۱۲-۲۰۲۱ میلادی به سنتزپژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار پرداختند. بیشتر مطالعات در سال ۲۰۲۱ انجام شده بود (نمودار ۱).

غالب مطالعات در نشریات زن در توسعه و سیاست (۲ مقاله)، مجله علوم روانشناختی (۲ مقاله)، نشریه جامعه‌شناسی کاربردی (۲ مقاله) و مجله تعاون و کشاورزی (۲ مقاله) منتشر شدند.

در ۲ مقاله (۴۶/۲۶٪) از روش مروری، ۲۲ مطالعه (۴۶/۸٪) از روش کمی، ۱۷ مطالعه (۳۶/۱۷٪) از روش کیفی و ۶ مقاله (۱۲/۷۷٪) از روش ترکیبی برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده بود (نمودار ۲).

۳۹ مورد (۸۲/۹۷٪) از پژوهش‌ها در قاره آسیا در کشورهای مثل ایران، اردن، هند، پاکستان و کره انجام شده بود. ایران بیشترین مطالعات (۳۴ مورد) را در میان کشورهای آسیا، به خوداختصاص داده بود؛ ۲ مورد (۴/۲۶٪) از پژوهش‌ها در اروپا در کشورهای سوئد، اسپانیا، بلژیک، ایتالیا و سوئیس انجام شده بود؛ و حدود ۶ مورد

در مرحله سوم برای سنتز و تجزیه و تحلیل داده‌ها، از سنتزپژوهی تجمیعی استفاده گردید. بدین منظور، به تجمیع و ادغام یافته‌های پژوهش‌های منتخب و مقاله‌های ده‌های اخیر در زمینه آموزش زنان سرپرست خانوار و توانمندسازی آنان پرداخته شد. در آخر، از چارچوب ارائه شده توسط Elo and Kyngäs (۲۳) استفاده شد. این مدل فرایند تحلیل استقرایی و قیاسی را در سه مرحله آماده-سازی، سازماندهی و گزارش ارائه می‌نماید. بدین ترتیب، واحدهای معنایی تعیین شدند، سپس، کدگذاری صورت گرفت و بعد از آن براساس کدهای به دست آمده، طبقه-بندی یا مقوله‌بندی صورت گرفت و درنهایت، ۴ درون‌مایه تعیین شدند؛ و سرانجام مدلی برای آموزش زنان سرپرست خانوار طراحی شد. مراحل سنتز پژوهش و روند غربالگری در شکل ۱ به اختصار نشان داده شده است.

برای اعتبار بخشی به این مدل، روش کیفی قابلیت اطمینان با چهار معیار باورپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان اجتماعی و تأییدپذیری به کار گرفته شد (۲۴).

در ابتدا از روش توصیف هم‌تایان با همکاری پنج خبره با تجربه که دارای مدرک تحصیلی دکتری مدیریت آموزشی و علوم تربیتی بودند، استفاده گردید. هم‌تایان به کدگذاری تحلیل پرداخته، نتایج با یافته‌های نگارندگان مطابقت داشت. در ادامه، با روش نمونه‌گیری گلوله برفی (نمونه‌گیری هدفمند)، ابتدا مطالعه با مقاله‌ای به عنوان هسته شروع شد، که نگارندگان به سایر مقالات دست یافتند. سپس، با روش کفایت اجتماعی و با تشکیل جلسه‌ای با حضور اساتید مدیریت آموزشی و اساتید علوم تربیتی در یکی از مراکز دانشگاه آزاد، روند کار با توجه به مبانی نظری موجود بررسی گردید و نظرهای اصلاحی دریافت شد و در مفاهیم و کدگذاری‌ها اعمال گردید. و در آخر، که در آن از روش نگارش یادداشت‌های تاملی استفاده شد، یعنی از یادداشت‌های شخصی نگارندگان در حین انجام دادن کار به منظور آگاهی یافتن از تعصبات که ممکن بود ناخودآگاه در نوشتن و تحلیل‌های پژوهشگر اتفاق بیفتد و در نتیجه بر نتایج پژوهش تأثیر بگذارد، پایان یافت.

(مشترک با درون‌مایه دانش و مهارت اشتغال) در درون‌مایه توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی استنتاج شد.

د: درون‌مایه دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان: منابع و کدها در ۷ طبقه به شرح جدول ۳ تنظیم گردیده است. بر اساس جدول ۳ تحلیل داده‌ها کدهای مورد نظر در ۷ طبقه: تربیت دینی، تربیت اخلاقی، خانه‌داری (مشترک با درون‌مایه توسعه و توانمندی فردی و اجتماعی) روان‌شناختی، تربیت جنسی (مشترک با درون‌مایه دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش جنسی مطلوب)، تربیت جسمی، شناخت اجتماعی در درون‌مایه دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان استنتاج گردید

در آخر، پس از فراترکیب حوزه نظری و پژوهش‌های قبلی انجام شده در خصوص آموزش زنان سرپرست خانواده، یک الگوی مفهومی جدید طراحی شد که ۴ بعد کلی (دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب، دانش و مهارت‌های اشتغال، توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی، دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان) است. این مدل به تائید خبرگان این رشته نیز رسید و می‌توان اظهار کرد کامل‌ترین الگوی آموزشی زنان به خصوص زنان سرپرست خانوار خواهد بود. این الگوی مفهومی در شکل ۳، طراحی و معرفی می‌گردد. الگوی مفهومی و چارچوب نظری در خصوص آموزش زنان سرپرست خانوار می‌تواند به بهبود مطالعات تطبیقی این حوزه کمک شایسته‌ای کند.

بحث

باتوجه به اینکه این تحقیق سنتز پژوهی بود، مقالات خارجی و غیربومی نیز مورد استفاده قرار گرفت. بررسی نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها در راستای طراحی الگوی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار بر اساس هدف این پژوهش که تدوین چارچوب مفهومی آموزش‌های زنان سرپرست خانوار بود، ۴ درون‌مایه: دانش‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب، دانش و مهارت‌های اشتغال، توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی، دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان را طی فرآیند محتوای کیفی

(۱۲/۷۷٪) از مطالعات در قاره آمریکا در کشورهای آمریکا و کانادا صورت گرفته بود (شکل ۲).

پس از تجمیع یافته‌های پژوهش و استفاده از روش فراترکیب براساس کدگذاری‌های انجام شده، ابتدا ۲۲ طبقه یا مؤلفه و سپس براساس ویژگی‌های مشترک با فن فراترکیب، ۴ (درون‌مایه) دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب، دانش و مهارت‌های اشتغال، توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی، دانش و مهارت‌های تربیت فرزند به دست آمد.

الف: درون‌مایه دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب: منابع و کدها مرتبط در ده طبقه به شرح جدول ۳ تنظیم گردیده است. بر اساس جدول ۳ و تحلیل داده‌ها کدهای مورد نظر در ده طبقه: مراقبت جنسی، ارتباط جنسی، درمان جنسی، تربیت جنسی، روان‌شناختی (مشترک با درون‌مایه دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان) روانی، جسمی، خودباوری (مشترک با درون‌مایه دانش و مهارت اشتغال)، ابراز علاقه، ارتباط با جنس مخالف، در درون‌مایه دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب استنتاج گردید.

ب: درون‌مایه دانش و مهارت‌های اشتغال: منابع و کدها در ۴ طبقه به شرح جدول ۳ تنظیم گردیده است. بر اساس جدول ۳ و تحلیل داده‌ها کدهای مورد نظر در ۴ طبقه کارآفرینی (مشترک با درون‌مایه توسعه و توانمندی فردی و اجتماعی) بازاریابی و سیاست‌گذاری، خودباوری (مشترک با درون‌مایه دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش جنسی مطلوب) در درون‌مایه دانش و مهارت‌های اشتغال استنتاج شد.

ج: درون‌مایه توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی: منابع و کدها در ۷ طبقه به شرح جدول ۳ تنظیم گردیده است. بر اساس جدول ۳ و تحلیل داده‌ها کدهای مورد نظر در ۷ طبقه: مهارت فردی، مهارت اجتماعی، مهارت کاربردی، مهارت فرهنگی، خانه‌داری، تربیت اخلاقی (مشترک با درون‌مایه دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان)، کارآفرینی

بدست آورد. در ادامه به بررسی درون مایه‌های به دست آمده پرداخته می‌شود.

۱- با نظر به یافته به دست آمده "دانش‌ها و مهارت‌ها و گرایش‌های جنسی مطلوب" می‌توان گفت که از مهم‌ترین مسائل مربوط به زنان به خصوص زنان سرپرست خانوار که نقش مهمی در زندگی آنان دارد، توجه به مسائل جنسی می‌باشد. روابط احساسی و عاطفی زنان سرپرست خانوار به دلیل مشکلات عدیده‌ای که تجربه می‌کنند، همواره با چالش‌های گوناگونی روبه‌رو بوده است که زنان عادی با آن روبه‌رو نیستند، اینگونه زنان آموزش‌های لازم برای ارتقا اعتماد به نفس در مسائل جنسی را ندارند (۲۵). بنابراین ضروری است که آموزش استقلال فکری و عزت‌نفس و خودکارآمدی را فراگیرند تا بتوانند با شخصیتی قوی و توانمند احساسات خویش را ابزار نموده و پایه اساسی برای ایجاد روابط احساسی و عاطفی صحیح را پایه‌ریزی کنند. زنان سرپرست خانوار به دلیل افزایش سن و شرایط زندگی، فشارهای روانی و جنسی زیادی را تحمل می‌کنند، و زودتر از دیگران دچار مشکلات جنسی می‌گردند. بنابراین آموزش‌های لازم برای آمادگی‌های روانی و جسمانی را باید کسب کنند؛ از مهم‌ترین این آموزش‌ها عبارت از: آموزش‌های توانمندسازی روانی، آموزش تغذیه و ورزش مناسب برای سلامتی می‌باشد. در این راستا، **Mavji (۲۶)** برای آموزش ارتباط جنسی سالم و آموزش درمان زودانزالی و دیرانزالی حاد، راهکارهایی ارائه نموده است. آموزش جلوگیری از خودارضایی، بهداشت و نظافت جنسی نیز در پژوهش **Morales** و همکاران (۲۷) به عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع روانشناس برای سلامت روانی زنان به شمار می‌آید و بر یافته‌های پژوهش حاضر صحت می‌گذارد.

۲- با توجه به مقوله به دست آمده "دانش و مهارت‌های اشتغال" می‌توان بیان نمود که دانش و مهارت‌های اشتغال یکی از مسائل مهم در زندگی زنان سرپرست خانوار می‌باشد. چرا که در جامعه‌ای که خانواده‌های دارای سرپرست مرد با مشکلات اقتصادی بسیاری مواجه هستند، سرپرستی

خانواده از سوی یک زن که با تبعیض‌ها و نابرابری‌هایی در محیط کاری و کسب درآمد روبه‌روست، بسیار دشوار می‌نماید. بسیاری از زنان سرپرست خانوار از عدم تناسب شغل و میزان حقوق خبر می‌دهند. بسیاری از آنان در محیط‌هایی مشغول به فعالیت هستند که کمتر از میزان فعالیت و ساعات کاری تعیین شده دستمزد دریافت می‌کنند. در این راستا، عامل کسب و کار به عنوان مهم‌ترین بخش حمایتی و پوشش مالی زندگی زنان سرپرست خانوار بوده، و موجب ارتقا و بهبود کیفیت زندگی، ارتقای امنیت، آرامش و رفاه خانواده تحت سرپرستی آنان خواهد شد. بازار ایران، به دلیل تنوع فرهنگی، تاریخی و ساختار متنوع در بین سلاقی مشتریان داخلی و خارجی می‌تواند زمینه بکری برای شکوفایی استعدادها و اشتغال زنان سرپرست خانوار قرار گیرد؛ که برای شروع آن بایستی زنان سرپرست خانوار درک کاملی از بازار و شناخت اجزای آن بدست بیاورند که زمینه‌ساز آن نیز بایستی سیاست‌گذاری‌های درست بخش آموزش و توانمندسازی زنان باشد. نتایج این یافته‌ها با پژوهش‌های **Jones (۲۸)** و **Singh (۲۹)** در خصوص آموزش‌های مدیریت مالی، حسابداری، بازاریابی و بازاریابی به زنان همسو بود.

۳- همچنین بر مبنای درون‌مایه "توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی" نیز می‌توان اذعان داشت که مهارت‌های فردی و اجتماعی جهت حضور در اجتماع لازم و ضروری می‌باشد. عدم تسلط بر این مهارت‌ها زنان سرپرست خانوار را در جهت حضور در اجتماع با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌سازد. زنان سرپرست خانوار علاوه بر مادر بودن، نقش‌های دیگری از جمله پر کردن خلأ پدری، نان‌آور خانواده بودن و به طور کلی مدیریت خانواده در تمام ابعاد آن را بر عهده دارند که گاه این نقش‌ها در تعارض با هم قرار می‌گیرند. مهارت ایفای نقش‌های چندگانه یکی از مهارت‌هایی است که لازم است این گروه از زنان بر آن آگاهی یابند و در زندگی فردی و اجتماعی به ایفای آن بپردازند. فشار روانی ناشی از کار و زندگی و عدم آگاهی، در بین مشکلات بسیاری که زنان سرپرست خانوار با آن روبرو هستند،

مشکلات عدیده‌ای مواجهه می‌سازد. آموزش در این زمینه می‌تواند راه‌گشایی خیلی از مشکلات زنان سرپرست خانوار در امر تربیت فرزندان باشد. از اساسی‌ترین موارد آموزشی تربیتی از بعد اخلاقی به کودکان مفاهیم کلیدی مانند آموزش صحبت و همدلی با کودکان، آموزش مساوات با فرزندان و مسئولیت‌دهی به آن‌ها است که در پژوهش‌های Michielsen و Brockschmidt (۳۳) و Khoiriyati و همکاران (۳۴) نیز بر آن صحنه گذاشته شده است. همچنین پژوهش مصباحی جمشید (۳۵) در خصوص تربیت دینی با آموزش شناخت و اعتقاد به خدا، معاد، حلال و حرام و توکل به خدا تاکید کرده است.

نتیجه‌گیری

هر پژوهشی در کنار بدیع بودن و داشتن نقاط قوت، دارای برخی محدودیت‌ها نیز می‌باشد. پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نبود. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، روش‌شناسی مطالعات مورد استفاده بود. اکثر تحقیق‌های انجام شده (حدود ۴۶٪) با استفاده از رویکردهای کمی انجام شده بود. به نظر می‌رسد استفاده از رویکردهای کیفی در حوزه زنان سرپرست خانوار امری است ضروری؛ و شایسته است که نیازها و مسائل زنان سرپرست خانوار براساس درک آنها از زندگی مورد بررسی قرار گیرد. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به نادیده انگاری سایر گروه‌های زنان سرپرست خانوار اشاره کرد. غالب پژوهش‌ها زانی را مورد مطالعه قرار می‌دهند که تحت پوشش نهادهای حمایتی بوده و ویژگی بارز اکثر آنان فقر و مشکلات اقتصادی است. این امر سبب نادیده انگاشتن زنان سرپرست خانوار خارج از چرخه فقر شده است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران در مطالعات آتی به سایر گروه‌ها (مانند زنان سرپرست خانوار با طرد اجتماعی خودخواسته) هم توجه نمایند. نظریه‌هایی که در حوزه‌های مطالعات زنان سرپرست خانوار استفاده شده است محدود هستند و این مهم را نیز می‌توان از محدودیت‌های پژوهش حاضر برشمرد. بنابراین، لازم است

موجب شده است تا آموزش‌های لازم در زمینه توسعه فردی و اجتماعی نداشته باشند. آموزش‌های روان‌درمانی و نحوه ارتباط اجتماعی برای حضور و تعامل بهتر در جامعه مهم و اساسی می‌باشد. یافته‌های به دست آمده از مطالعه حاضر با پژوهش‌های Fond و همکاران (۳۰) و Silva و همکاران، (۳۱) مورد تطبیق قرار داشت، همچنین، مراقبت‌های روانی و جسمانی، و الگوبرداری از زندگی ائمه اطهار به خصوص حضرت فاطمه زهرا (س)، می‌تواند پایه‌گذار اصلی‌ترین مهارت‌های زندگی فردی، اجتماعی و فرهنگی، خانه‌داری تربیت اخلاقی زنان سرپرست خانوار باشد که این یافته نیز با پژوهش نوری (۳۲) مطابقت دارد. ۴- و در آخر، بر اساس یافته به دست آمده "دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان" می‌توان گفت که با وجود عدم اجبار قانونی برای قبول سرپرستی فرزندان و امکان انجام ازدواج مجدد برای بسیاری از زنان سرپرست خانوار، این مادران به دلایل متعددی از جمله علاقمندی به همسر از دست رفته، احساس پر شدن خلاء همسر توسط فرزندان، احساس نیاز فرزندان به مادر، حمایت شدن از سوی فرزندان برای اداره زندگی، عدم تمایل انتقال سرپرستی فرزندان به افراد خانواده و یا مراکز حمایتی و مهمتر از همه به دلیل احساس محبت تشدید شده مادر به فرزندانش پس از فقدان همسر، می‌پذیرند که هم مادر و هم پدر فرزندان باشند. ولی زنان سرپرست خانوار در وضعیت آموزشی مناسبی نیستند که همین امر فرزندان آنان را نیز در معرض چالش قرار می‌دهد. برای مثال، عدم اطلاع و شناخت ناکافی از تغییرات سنی، خلقی و روانی کودکان به ویژه در سنین نوجوانی ممکن است گذر نوجوانی به جوانی فرزندان را با آسیب مواجه سازد. از این رو، شناخت بحران بلوغ و تغییر و تحولات همراه با آن، اعتماد به نوجوان، ایجاد زمینه‌های استقلال و خوباوری، جایگزینی راهنمایی و مشورت با کنترل‌گری از مواردی است که زنان سرپرست خانوار نیازمند آگاهی و اطلاع از آن هستند. عدم توانایی زنان سرپرست خانوار در زمینه دانش و مهارت تربیت فرزندان، هم زندگی خود و هم فرزندان تحت حمایتش را با

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر مستخرج از رساله دکتری نویسنده نخست در رشته روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب با کد اخلاق IR.IAU.NREC.REC.1401.012 می‌باشد. بدین وسیله از تمامی کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری و شرکت داشته‌اند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. ضمن اینکه هیچگونه تضاد منافی بین نویسندگان در این مقاله وجود ندارد.

که با استفاده از رویکردهای نظری متفاوت و متناسب با ماهیت در حال تغییر جهان مدرن امروز، درکی جدید از مسائل زنان سرپرست خانوار را فراهم نمود. وضعیت احساسی و شخصیت جامعه مورد مطالعه از جمله متغیرهای مداخله‌گری بودند که بر نیازهای زنان سرپرست خانوار تأثیر گذاشته و پژوهشگر قادر به کنترل آنها نبود. و در آخر، پیشنهاد می‌شود این تحقیق مبنای تحقیق دیگری باشد تا بتواند نیازهای بومی زنان ایرانی سرپرست خانوار را در زمینه آموزش مشخص کند.

جدول ۱- خلاصه تحقیقات آثار مورد مطالعه در گروه نمونه پژوهش در مطالعه سنتزپژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

ردیف	نویسنده و سال	عنوان	خلاصه محتوای اثر
۱	زمانی مقدم (۲۰۲۱)	توانمندسازی رهبران زن خانواده در ایران	لازمه پژوهش در باب توانمندسازی زنان سرپرست خانوار، توجه به ابعاد مختلف فرآیند توانمندسازی.
۲	ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)	نیازهای آموزشی جنسی زنان اردنی پس از زایمان	تقسیم‌بندی نیازهای آموزشی زنان، آموزش درمان رفتاری-شناختی.
۳	احمد و همکاران (۲۰۲۱)	نیازهای آموزشی و آموزش توانمندسازی زنان در هند	توانمندسازی زنان در تسهیل تحقق هویت و قدرت خود در تمام ویژگی‌ها.
۴	آلنویمی و آلمالیک (۲۰۲۱)	نیازهای آموزشی زنان اردنی پس از زایمان	نیاز شرکت زنان اردنی پس از زایمان، در کلاس‌های آموزشی مراقبت‌های جنسی که توسط دولت برگزار شود.
۵	کامران پور و همکاران (۲۰۲۱)	سقط جنین برای ناهنجاری‌های جنین	نیازهای اطلاعاتی و آموزشی زنانی که به دلیل ناهنجاری‌های جنین، سقط را تجربه کرده‌اند.
۶	حسن‌زاده و همکاران (۲۰۲۱)	دانش و رضایت زنان نخست‌زا بر اساس حضور آنها در کلاسهای آمادگی زایمان	حضور منظم در کلاس‌های آمادگی برای زایمان با دانش بالاتر زنان و کاهش اضطراب در مورد زایمان و پس از زایمان همراه است.
۷	کارلباثوم (۲۰۲۱)	تأسیس پایگاه اشتغال زنان پناهنده در مناطق روستایی شمال سوئد	مشاغل ناامن در بخش‌های مراقبت از سالمندان یا آموزش و مراقبت از دوران کودکی وجود دارد؛ عدم برخورداری از آموزش آکادمیک موجب محدودیت بیشتر آنان می‌شود.
۸	واسترمن و همکاران (۲۰۲۱)	آنچه زنان می‌خواهند: سیستم‌تومی و ...	آموزش‌های روانشناسی جنسی، مشاوره قبل و بعد از عمل
۹	پلوگین و همکاران (۲۰۲۱)	نیازهای آموزشی متخصصان مراقبت‌های بهداشتی باروری با استفاده از فن آوری	یافته‌ها شواهدی را برای اطلاع‌رسانی برنامه‌های آموزشی برای متخصصان مراقبت‌های بهداشتی که از ART در عمل خود استفاده می‌کنند، فراهم می‌کند و خواستار توسعه آموزش مبتنی بر برنامه می‌باشد.

۱۰	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)	ما در زمان و مکانی هستیم که زندگی زنان و دختران سیاه پوست با سختی مواجه است و باید آموزش بیشتری مختص آنان ایجاد شود.	اکتون زمان آن فرا رسیده است: بازنگری، ارزیابی و نگاه مجدد به وضعیت
۱۱	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)	این طرح به نابرابری مداوم زنان هندی اذعان دارد. علاوه بر این، برای دستیابی به آنها به شیوه‌ای عادلانه از نظر اجتماعی، تلاش‌های بیشتری لازم است.	یک رویکرد از پایین به بالا برای بهبود دسترسی زنان به آموزش فنی و حرفه‌ای در هند
۱۲	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)	رویکردهای فرهنگی، عرضه و تقاضای بازار سستی و نهادگرایی به سمت مردان، هنجارهای اجتماعی محافظه‌کارانه و عدم حمایت نهادهای دولتی و حکومتی موجب ایجاد وضع موجود شده است.	اشتغال زنان و مشارکت در نیروی کار
۱۳	رابل و همکاران (۲۰۲۱)	این تحقیق یک مورد موفقیت آمیز از یک برنامه را با دو ویژگی متمایز ارائه می‌دهد: استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای ارائه گروهی از رهبران زن مانند یک الگوی در روستا و یک پیوند استراتژیک بین آنان.	تقویت رهبری زنان در محیط آموزشی روستایی از طریق شبکه‌های اجتماعی
۱۴	لیث و همکاران (۲۰۲۱)	ما امیدواریم که یافته‌های ما با نشان دهد که چگونه مریدان می‌توانند شیوه‌های آموزشی را که به رشد آنها آسیب می‌رساند، از بین ببرند.	درک تأثیرات پیشرفت در موفقیت زنان سیاه پوست در کالج
۱۵	اقبال و همکاران (۲۰۲۱)	آموزش به طور کلی مهمترین عامل تأمین نیروی کار زنان است. احتمال بالاتری بین زنان تحصیل کرده و احتمال پایین آمدن در نیروی کار.	نقش آموزشی دستیابی زنان متاهل به ورود و به نیروی کار
۱۶	سیفی (۲۰۲۱)	برنامه توسعه ملل متحد با تاکید بر حل نیازهای منحصر به فرد زنان و ارزشمند قلمداد کردن دانش آنها در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ها، در راستای توانمندسازی زنان و کاهش فقر می‌باشد.	رویکرد حقوق بشری فقرزدایی برنامه توسعه ملل متحد با تاکید بر توانمندسازی
۱۷	خلیلی و همکاران (۲۰۲۰)	زنان سرپرست خانوار، متخصصان حوزه سلامت می‌توانند مداخلات واقعیت درمانی و درمان پذیرش و تعهد را به منظور بهبود اضطراب اجتماعی و نگرش به زندگی در آنها مورد استفاده قرار دهند.	مقایسه اثربخشی واقعیت درمانی و درمان پذیرش و تعهد بر اضطراب اجتماعی و نگرش
۱۸	موسوی و همکاران (۲۰۲۰)	توانمندسازی زنان در بعد روانشناختی شامل ۶ مؤلفه (معناداری، خودکارآمدی، عزت نفس، توانایی و کفایت، خود تعیینی، خوداثربخشی) می‌باشد.	مطالعات توانمندسازی زنان سرپرست خانوار مناطق حاشیه
۱۹	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)	شرایط مؤثر بر کاهش مطلوبیت وضعیت زندگی زنان سرپرست خانوار شامل نداشتن امنیت اقتصادی، وضعیت نامطلوب اشتغال، تحصیلات کم، فشار نقش‌های شغلی و خانوادگی است.	شرایط تأثیرگذار بر وضعیت زندگی زنان سرپرست خانوار در ایران و راهکارهای کاهش آسیب‌ها
۲۰	قشقایی و همکاران (۲۰۲۰)	مشکلات زنان سرپرست خانوار شامل روانشناختی؛ جسمانی؛ اقتصادی؛ مرتبط با فرزند بود.	الگوی مفهومی راهبردهای مقابله‌ای در مواجهه با

مستولیت‌های زنان سرپرست خانوار		
شاغل بودن، کار در منزل، مراقبت از فرزندان، نگرانی‌های مالی و عدم برخورداری از منابع حمایتی کافی به‌طور روزانه سبب استرس و پریشانی زنان سرپرست خانوار می‌شوند.	۲۱	سهامی و قلی‌پور (۲۰۲۰)
مقایسه حمایت اجتماعی، سبک‌های مقابله و جو عاطفی خانواده در بین زنان سرپرست خانوار تحت حمایت و غیر حمایت		
کارکردهای دوگانه «خصوصی زنانه، عمومی مردانه» که منطق جهان‌زیست سنتی است، مانع از توانمندسازی عموم زنان در ایران گردیده است.	۲۲	اسلامی شعبجره و نباتیان (۲۰۲۰)
کارکردهای توانمندسازی زنان در ایران		
با کنترل اثرات پیش‌آزمون، روایت درمانی گروهی منجر به افزایش توانمندی ایگو در مؤلفه‌های هدفمندی، شایستگی و عشق می‌شود.	۲۳	اسلامی و همکاران (۲۰۲۰)
اثربخشی روایت درمانی گروهی بر توانمندی ایگو زنان سرپرست خانوار تحت پوشش کمیته‌امداد امام		
فرایند «قدرتمندشدن» زنان سرپرست خانوار در بلایا مشروط به شرایطی است از جمله اینکه فرصت‌ها از طریق ساختارهای حمایتی قابل دسترسی باشند.	۲۴	کرمخانی و همکاران (۲۰۲۰)
تحلیل تجربه زیسته زنان سرپرست خانوار از زلزله استان کرمانشاه		
تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس مؤید آن بود که مداخله مبتنی بر واقعیت‌درمانی موجب کاهش افسردگی زنان سرپرست خانوار می‌شود.	۲۵	حسینی و معین (۲۰۲۰)
اثربخشی واقعیت‌درمانی بر افسردگی زنان سرپرست خانوار تحت حمایت کمیته امداد		
ابعاد سلامت اجتماعی، غیر از انسجام اجتماعی، همگی بالاتر از حد متوسط بودند. در بین ابعاد حمایت اجتماعی، حمایت عاطفی و ابزاری، بالاتر از حد متوسط و حمایت ارزیابانه و اطلاعاتی، پایین‌تر از حد متوسط بودند.	۲۶	میری و همکاران (۲۰۲۰)
مقایسه تأثیر حمایت‌های اجتماعی بر سلامت اجتماعی زنان سرپرست و غیرسرپرست خانوار شهر		
سلامت جامعه در گرو تأمین نیازهای بهداشتی، فرهنگی و اقتصادی زنان است. یائسگی بخشی از زندگی زنان است که در بهداشت باروری اهمیت ویژه‌ای دارد.	۲۷	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
نیازسنجی برگزاری دوره والدگری برای زنان شهرستان کاشان		
آموزش فنون طرح‌واره‌درمانی به خانم‌های مبتلا به اختلال ملال پیش از قاعدگی در سطح تکنیک‌های شناختی و تجربی و بین‌فردی، در مسائل خلقی مانند اضطراب، افسردگی، احساس بی‌ارزشی و ناامیدی مؤثر واقع شد.	۲۸	مهتدی و همکاران (۲۰۱۹)
اثربخشی آموزش فنون طرح‌واره‌درمانی بر سلامت روان و کیفیت زندگی زنان مبتلا به اختلال ملال پیش از قاعدگی		
مداخله آموزشی مبتنی بر مدل ارتقای سلامت می‌تواند برای انتقال به مرحله یائسگی کارساز باشد.	۲۹	بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
بررسی تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر مدل ارتقای سلامت پندر بر خودشکوفایی و روابط بین فردی زنان یائسه		

- ۳۰ سلطانیان زاده و همکاران پیش‌بینی سرزندگی بر پایه سبک‌های کنار آمدن و باورهای دینی در زنان سرپرست خانواده (۲۰۱۹)
- ۳۱ غلامی و همکاران تأثیر آموزش برنامه سبک زندگی اسلامی بر میزان آگاهی از مؤلفه‌های سبک زندگی (۲۰۱۹)
- ۳۲ شینانی و زارع (۲۰۱۹) فراتحلیل مطالعات زنان سرپرست خانوار در ایران
- ۳۳ افلاکی فرد و ایزدپناه مقایسه کیفیت زندگی و شادکامی مادران سرپرست خانواده و غیر سرپرست (۲۰۱۹)
- ۳۴ عبدالله زاده و همکاران تحلیل روایت زنان از نابرابری‌های جنسیتی در میدان آموزش مورد مطالعه (۲۰۱۸)
- ۳۵ رضائی و محمودی بازسازی معنایی کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار در کردستان (۲۰۱۸)
- ۳۷ حقیقت و همکاران تأثیر برنامه آموزشی مادری ذهن آگاهانه مبتنی بر فرهنگ ایرانی- اسلامی بر کیفیت زندگی (۲۰۱۸)
- ۳۸ سیستانی‌پور و همکاران بررسی اثربخشی طرحواره درمانی هیجانی بر افزایش شکفتگی زنان سرپرست خانواده (۲۰۱۸)
- ۳۹ رضایی و همکاران کیفیت زندگی زنان سرپرست خانواده: نقش تاب‌آوری و کارکرد خانواده (۲۰۱۷)
- ۴۰ موسوی چلک و ریاحی نیازهای اطلاعاتی زنان باردار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی و درمانی شهر بهشهر در سال (۲۰۱۷)

۴۱	نصیری و عبدالملکی	تبیین ارتباط حمایت اجتماعی ادراک شده با کیفیت زندگی با نقش میانجی استرس ادراک شده در زنان سرپرست خانوار	در الگوی نهایی بازنگری شده پژوهش، در میان رابطه بین ابعاد حمایت اجتماعی ادراک شده (خانواده و افراد مهم) و ابعاد کیفیت زندگی (معطوف به سلامت جسم و روان)، کاهش استرس تنها رابطه بین حمایت خانواده و کیفیت زندگی معطوف به سلامت روان را میانجی‌گری می‌کند.
۴۲	دشتی و همکاران	بررسی نیازهای آموزشی زنان یائسه مبتلا به فشار خون بالا در خصوص عملکرد تغذیه	وضعیت آگاهی تغذیه ای زنان یائسه مبتلا به فشارخون بالا نسبتاً مطلوب، وضعیت حساسیت درک شده متوسط، شدت درک شده متوسط به پایین، منافع درک شده متوسط و موانع درک شده مطلوب نمی باشد.
۴۳	ریاحی و همکاران	نیازسنجی آموزشی زنان روستایی در زمینه دوره‌های پودمانی مهارتی علمی- کاربردی	اکثر نیازهای آموزشی از دیدگاه زنان و کارشناسان با یکدیگر تطابق دارد. به منظور اثربخشی برنامه‌های آموزشی، توجه به دیدگاه زنان روستایی و کارشناسان ترویج امری ضروری است.
۴۴	موحدی و همکاران	بررسی نیازهای آموزشی اعضای تعاونی زنان پاره	مهم‌ترین نیازهای آموزشی زنان عضو تعاونی نودسه ۱. حفاظت، احیا و پیشگیری از تخریب مراتع؛ ۲. کنترل آفات و بیماری‌ها می- باشد.
۴۵	بویلر (Boiler) و همکاران (۲۰۱۶)	نیازها و ادراکات آموزشی زنان در مورد بقا بعد از عمل جراحی	زنان نگرانی‌های خود را در مورد ناکافی بودن اطلاعاتی که قبل و بعد از جراحی دریافت کرده اند ابراز داشتند.
۴۶	کیم و کو (۲۰۱۳)	نگرش و نیازهای آموزشی در مورد شیردهی زنان متاهل	افراد نیازهای آموزشی بالایی در مورد تغذیه با شیر مادر داشتند، به مادران و زنان باید این فرصت را داد آموزش را برای بهبود دانش تغذیه با شیر مادر، فراهم کنند.
۴۷	زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)	نیازسنجی آموزشی زنان روستای قمام شهرستان سنقر	۱۲ نیاز آموزشی، دارای بالاترین اولویت می‌باشند که ۳ اولویت اول به ترتیب شامل اقتصاد خانه‌داری، آموزش تغذیه کودکان و مهارت- های طبخ غذا بود.

جدول ۲- عناوین اطلاعات استخراج شده در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

اجزای مقاله	توضیحات
اطلاعات کلی	عنوان مقاله، نویسندگان و نویسنده اول مقاله، زبان مقاله، نام مجله، سال انتشار، شماره مقاله، نوع انتشار مقاله
مشخصات	زمینه مطالعه، اهداف مطالعه، روش مطالعه، یافته‌های اصلی، نتیجه‌گیری و پیشنهادات
روش کار	سؤالات پژوهش، جامعه مورد مطالعه، روش نمونه‌گیری، تعداد نمونه، روش استخراج داده‌ها، روش تحلیل
یافته‌ها	یافته‌های مهم، نتیجه‌گیری، محدودیت‌های مطالعه، پیشنهادات

جدول ۳- منابع و کدها و مقوله‌ها در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

منابع	کدها	مقوله
ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)	شناخت درمان‌های رفتارهای جنسی پرخطر	مراقبت جنسی
ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از مراقبت سلامت جنسی	
واسترمین و همکاران (۲۰۲۱)	مهارت مقابله با پارانوئای جنسی	
دشتی و همکاران (۲۰۱۷)	آگاهی از نظافت و بهداشت جنسی	
واسترمین و همکاران (۲۰۲۱)	دانش جلوگیری از خودارضایی	
دشتی و همکاران (۲۰۱۷)	آموزش مراقبت‌های روان جنسی	
ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از ارتباط جنسی قبل و پس از زایمان	ارتباط جنسی
کامران پور و همکاران (۲۰۲۱)	راه‌های شناخت پیشگیری از بارداری ناخواسته	
دشتی و همکاران (۲۰۱۷)	شناخت ارگان‌های تناسلی	
واسترمین و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از ارتباط سالم جنسی	
بویلر و همکاران (۲۰۱۶)	مهارت مراقبت‌های جنسی قبل و بعد از عمل جراحی	درمان جنسی
پلوگین و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از عمل‌های جراحی سیستم تناسلی	
ویلر و همکاران (۲۰۱۶)	مهارت درمان زودانزالی و دیرانزالی	
واسترمین و همکاران (۲۰۲۱)	شناخت درمان سردمزاجی و گرممزاجی حاد	
روشنی و همکاران (۲۰۲۰)	آگاهی از هویت جنسی خود	تربیت جنسی
افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)	مهارت جلوگیری از رفتار جنسی پرخطر	
یانگ و همکاران (۲۰۲۱)	مهارت جلوگیری از سوء استفاده جنسی	
یانگ و همکاران (۲۰۲۱)	شناخت قوانین لمس	
یانگ و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از بلوغ و جهت‌گیری جنسی	
قشقایی و همکاران (۲۰۲۰)	مهارت کنترل اعصاب و خشم در مسائل جنسی	
مهتدی و همکاران (۲۰۱۹)	شناخت ارتباط با دیگران در زمان قاعدگی	روانی
ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)	شناخت آرامش و کنترل درد	
مهتدی و همکاران (۲۰۱۹)	آگاهی از روان درمانی مثبت‌گرا در زمان قاعدگی	
دشتی و همکاران (۲۰۱۷)	شناخت یائسگی و مراقبت‌های جنسی	
کامران پور و همکاران (۲۰۲۱)	مهارت روان‌شناختی برای دوران یائسگی	
بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)	دانش توانمندسازی روانی پس از یائسگی	
نصیری و عبدالملکی (۲۰۱۷)	شناخت قاعدگی و مراقبت‌های جنسی	جسمی
کامران پور و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از بلوغ مراقبت‌های جنسی	
بویلر و همکاران (۲۰۱۶)	آگاهی از شناخت روانی اندام‌های تناسلی	
کامران پور و همکاران (۲۰۲۱)	آگاهی از رعایت بهداشت جنسی در زمان قاعدگی	
بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)	شناخت ورزش مناسب برای دوران یائسگی	

	آگاهی تغذیه پس از یائسگی	دشتی و همکاران (۲۰۱۷)
	شناخت بهداشت جسمانی دوره یائسگی	بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
	آگاهی از تولید نسل و رفتار جنسی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
خودباوری	شناخت عدم وابستگی عاطفی به جنس مخالف	لیث و همکاران (۲۰۲۱)
	دانش کسب اعتماد به نفس	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت استقلال فکری و عزت نفس	زمانی مقدم (۲۰۲۱)
	مهارت توانمندسازی روان‌شناختی	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	آگاهی از خودکارآمدی	موسوی و همکاران (۲۰۲۰)
	شناخت مهارت های ضدافسردگی	سلطانیان زاده و همکاران (۲۰۱۹)
	شناخت دینی جهت ارتقای امید به زندگی زنان	سلطانیان زاده و همکاران (۲۰۱۹)
	مهارت مراقبت روانی	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت والگویابی از ائمه اطهار (ع السلام) در خود باوری	غلامی و همکاران (۲۰۱۹)
روان شناختی	مهارت های روان‌شناسی مختص به زنان	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	شناخت مسائل روانی	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)، رضایی و همکاران (۲۰۱۷)، یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از روان‌درمانی مبتنی بر روایت	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
ابراز علاقه	شناخت ارتباط با جنس مخالف و ابراز علاقه	نصیری و عبدالملکی (۲۰۱۷)، رضایی و همکاران (۲۰۱۷)، رضایی و محمودی (۲۰۱۸)
	دانش کنترل و مدیریت هیجانات و احساسات	حسن زاده و همکاران (۲۰۲۱)، لیث و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت مدیریت دانش و علاقه استفاده از تجربیات دیگر زنان	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت درک متقابل و احترام	رضایی و محمودی (۲۰۱۸)
ارتباط با جنس مخالف	مهارت گفت‌وگو با دیگران	لیث و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت استفاده درست از احساسات	حسن زاده و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت کنترل خشم و احساسات با جنس مخالف	غلامی و همکاران (۲۰۱۹)
	آگاهی از برابری جنسیتی	اسلامی شعبجره و نباتیان (۲۰۲۰)، عبدالله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت انتخاب همسر	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت سواد رسانه‌ای در ارتباط با جنس مخالف	موسوی و همکاران (۲۰۲۰)، نباتیان (۲۰۲۰)، میری و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت استفاده از شبکه‌های اجتماعی	نباتیان (۲۰۲۰)، شیبانی و زارع (۲۰۱۹)
	مهارت ارتباط با خانواده همسر	شیبانی و زارع (۲۰۱۹)، نباتیان (۲۰۲۰)

اقبال و همکاران (۲۰۲۱)، زرافشانی و شناخت و مشاوره مالی به جنس مخالف همکاران (۲۰۱۲)

مستولیت پذیری مهارت زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)
 دانش تصمیم گیری درست اقبال و همکاران (۲۰۲۱)
 مهارت الگوگیری از زندگی حضرت فاطمه زهرا (س) در غلامی و همکاران (۲۰۱۹)
 ارتباط با جنس مخالف
 شناخت والگوگیری از صبر و بردباری حضرت زینب (س) غلامی و همکاران (۲۰۱۹)
 مهارت حمایت از جنس مخالف بر مبنای زندگی حضرت خدیجه (س) غلامی و همکاران (۲۰۱۹)

منابع کدها و مقوله های دانش و مهارت های اشتغال

مقوله	کدها	منابع
کارآفرینی	مهارت دسترسی به منابع مالی و فرصت های آموزش شغلی	زمانی مقدم (۲۰۲۱)
	گرایش به نوپذیری دانش	زمانی مقدم (۲۰۲۱)
	مهارت خوداشتغالی و روحیه کارآفرینی	زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)
	دانش تولید محصولات خانگی	نباتیان (۲۰۲۰)
	شناخت کسب و کار خانگی	کارلبائوم (۲۰۲۱)
	مهارت ایجاد استارتاپ	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	دانش کارآفرینی الکترونیکی (اینترنتی)	کارلبائوم (۲۰۲۱)
	دانش و مهارت کسب در آمد	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از خودیادگیری الکترونیکی	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت کسب و کارهای زودبازده	زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)
	آگاهی از کار تیمی و شبکه سازی در کسب و کار	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
خود باوری	شناخت عدم وابستگی عاطفی به جنس مخالف	لیث و همکاران (۲۰۲۱)
	دانش کسب اعتماد به نفس	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت استقلال فکری و عزت نفس	زمانی مقدم (۲۰۲۱)
	مهارت توانمندسازی روان شناختی	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	آگاهی از خودکارآمدی	موسوی و همکاران (۲۰۲۰)
	شناخت مهارت های ضدافسردگی	سلطانیان زاده و همکاران (۲۰۱۹)
	شناخت دینی جهت ارتقای امید به زندگی زنان	سلطانیان زاده و همکاران (۲۰۱۹)
	مهارت مراقبت روانی	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت والگویابی از ائمه اطهار (علیهم السلام) در خود باوری	غلامی و همکاران (۲۰۱۹)
بازارشناسی و فروش	دانش بازارشناسی	کارلبائوم (۲۰۲۱)، اقبال و همکاران (۲۰۲۱)، سیستانی پور و همکاران (۲۰۱۸)

دانش کسب و کار به صورت آکادمیک	کارلبائوم (۲۰۲۱)
مهارت ارتباط شغلی در محیط مردانه	سیستانی پور و همکاران (۲۰۱۸)
مهارت بازاریابی سنتی و فعال	اقبال و همکاران (۲۰۲۱)
مهارت فروش در شبکه‌های اجتماعی	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
دانش و درک کسب و کار استارت‌آپی	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)
دانش و مهارت‌های فروش کالا	کارلبائوم (۲۰۲۱)
مهارت حسابداری و مدیریت مالی	اقبال و همکاران (۲۰۲۱)، سیفی (۲۰۲۱)
شناخت مهارت‌های اداری-اجرایی	سیفی (۲۰۲۱)
سیاست‌گذاری مهارت کسب و کار خانگی از طریق صدا و سیما	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)
مهارت کسب استقلال مالی	عبداله زاده و همکاران (۲۰۱۸)
همگانی کردن آموزش کسب و کار خانگی در سرتاسر کشور	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
شناخت کسب و کار در شبکه‌های اجتماعی	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)
مهارت رانندگی و تسلط کافی	کارلبائوم (۲۰۲۱)
دانش برخورداری از حقوق مالی و اجتماعی مشاغل	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
مهارت بهره‌گیری از مزایای بیمه تامین اجتماعی زنان	سیستانی پور و همکاران (۲۰۱۸)
آگاهی از راه‌های استفاده از تسهیلات بانکی اشتغال زنان	سیفی (۲۰۲۱)

منابع و کدها و مقوله‌های: توسعه توانمندی‌های فردی و اجتماعی

مقوله	کدها	منابع
مهارت‌های فردی	دانش کسب آرامش در زندگی مهارت روان درمانی مثبت‌گرا	ورهاک و همکاران (۲۰۲۱) مهتدی و همکاران (۲۰۱۹)، بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)، حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت روان‌درمانی خودآگاهی مهارت خودباوری و اعتماد به دیگران آگاهی از روان‌درمانی مبتنی بر واقعیت	سلطانیان زاده و همکاران (۲۰۱۹) احمد و همکاران (۲۰۲۱) حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت روان‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد مهارت روان‌درمانی مبتنی بر تکنیک شناختی-رفتاری مهارت مراقبت‌های سلامت جسمانی-روانی خود و خانواده	مهتدی و همکاران (۲۰۱۹) ورهاک و همکاران (۲۰۲۱) مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
	شناخت تغذیه و رژیم مناسب	سیفی (۲۰۲۱)
کارآفرینی	مهارت دسترسی به منابع مالی و فرصت‌های آموزش شغلی گرایش به نوپذیری دانش	زمانی مقدم (۲۰۲۱) زمانی مقدم (۲۰۲۱)

	مهارت خوداشتغالی و روحیه کارآفرینی	زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)
	دانش تولید محصولات خانگی	نباتیان (۲۰۲۰)
	شناخت کسب و کار خانگی	کارلبائوم (۲۰۲۱)
	مهارت ایجاد استارتاپ	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	دانش کارآفرینی الکترونیکی (اینترنتی)	کارلبائوم (۲۰۲۱)
	دانش و مهارت کسب در آمد	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از خودیادگیری الکترونیکی	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت کسب و کارهای زودبازده	زرافشانی و همکاران (۲۰۱۲)
	آگاهی از کار تیمی و شبکه سازی در کسب و کار	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
مهارت های اجتماعی	دانش برخورداری از منزلت و اقتدار سرپرستی	همکاران (۲۰۲۰) و روشنی
	مهارت گفت و گو با دیگران	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	دانش و مهارت استفاده از تجربیات دیگران	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت ارتباط صمیمی، موقر و گرم در روابط اجتماعی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت شرکت در امور خیرخواهانه و گروه های خیریه	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت الگو گیری از زندگی افراد موفق جامعه (	مهتدی و همکاران (۲۰۱۹)
	مهارت انتقادپذیری و تحمل آرای دیگران	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
مهارت های کاربردی	آگاهی از امور فنی در خانه	یونگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت پس انداز و مدیریت مالی خانه	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)، سیفی (۲۰۲۱)، رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
خانه داری	مهارت آشپزی	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	مهارت اداره کارهای خانه	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	شناخت تغذیه و رژیم مناسب	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	مهارت ورزش مناسب در خانه	بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
تربیت اخلاقی	مهارت صحبت با کودکان	ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از مسئولیت دهی به کودکان	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت اجرای مساوات بین فرزندان	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت ارتباط کودکان با دیگران	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت رازداری و پرهیز از دروغگویی به فرزندان	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از امانتداری و درستکاری به فرزندان	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت همدلی و نوع دوستی	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	مهارت کسب انصاف، وجدان و خیرخواهی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)

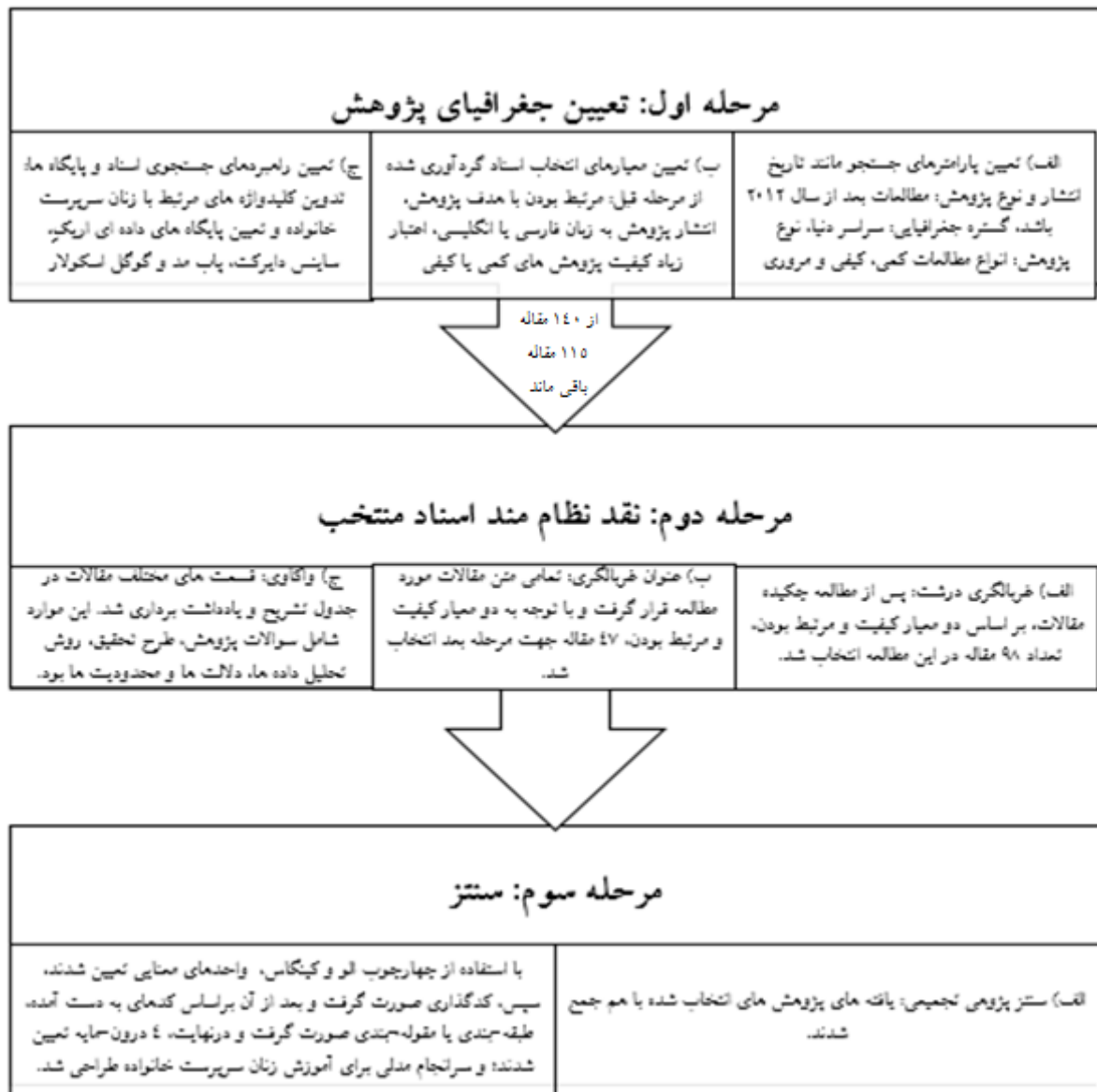
مهارت کسب احترام و درستکاری	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
شناخت به کارگیری روش‌های مناسب تنبیه فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
مهارت و توانایی "نه" گفتن به فرزندان	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
شناخت و توانایی برخورد مناسب با جنس مخالف در فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
شناخت آداب و رسومات اجتماعی	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
مهارت خودباوری به فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
مهارت و معیارهای انتخاب دوست به فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
مهارت حفظ حریم شخصی خود و دیگران	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
مهارت‌های آگاهی از توانایی و مهارت ابراز باورها و ارزش‌ها با دیگران	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
مهارت حفظ و احترام به آداب و رسوم خود و دیگران	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
شناخت سبک زندگی قرآنی و ارزش‌های اخلاقی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
آگاهی از برگزاری مجالس مذهبی اعیاد اسلامی و مولودیه	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)

منابع و کدها و مقوله‌های دانش و مهارت‌های تربیت فرزندان

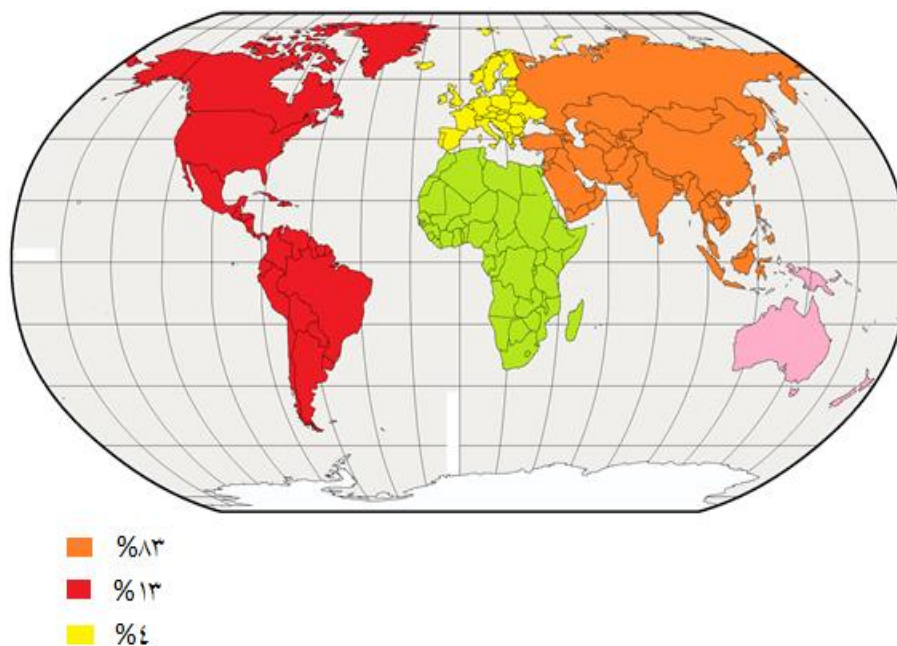
مقوله	کدها	منابع
تربیت اخلاقی	مهارت صحبت با کودکان	ورهاک و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از مسئولیت دهی به کودکان	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	مهارت اجرای مساوات بین فرزندان	حقیقت و همکاران (۲۰۱۸)
	شناخت ارتباط کودکان با دیگران	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت رازداری و پرهیز از دروغ‌گویی به فرزندان	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از امانت‌داری و درستکاری به فرزندان	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت همدلی و نوع دوستی	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	مهارت کسب انصاف، وجدان و خیرخواهی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت کسب احترام و درستکاری	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	شناخت به کارگیری روش‌های مناسب تنبیه فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
تربیت دینی	مهارت و توانایی "نه" گفتن به فرزندان	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	شناخت و توانایی برخورد مناسب با جنس مخالف در فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	شناخت آداب و رسومات اجتماعی	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	مهارت خودباوری به فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	مهارت و معیارهای انتخاب دوست به فرزندان	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	شناخت نماز و فرایض دینی به فرزندان	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت و اعتقاد به خدا و حل مسائل عقیدتی	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)

	مهارت توکل به خدا و تقوا	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	شناخت معاد و حلال و حرام	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از احسان به دیگران و خیرخواهی	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	شناخت قرآن و عمل به آن	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
تربیت جسمی	مهارت ورزش کردن به فرزند	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	دانش تغذیه سالم و جلوگیری از پرخوری	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت داشتن سبک زندگی سالم و خواب کافی	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	آگاهی از مضرات سیگار و مواد مخدر	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت استحمام و پوشیدن لباس تمیز	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت خوداظهاری به پزشک	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	مهارت مراجعه به پزشک برای مراقبت از خود	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	شناخت بارداری و مراقبت از آن به فرزندان	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
خانه‌داری	مهارت آشپزی	اطهری اصفهانی و دهقان کاشانی (۲۰۲۰)
	مهارت اداره کارهای خانه	رضایی و همکاران (۲۰۱۷)
	شناخت تغذیه و رژیم مناسب	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	مهارت ورزش مناسب	بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
روان‌شناختی	مهارت های روان‌شناسی مختص به فرزندان	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)
	شناخت مسائل روانی	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)، رضایی و همکاران (۲۰۱۷)، یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از روان‌درمانی مبتنی بر روایت	کارشناس و همکاران (۲۰۲۱)
شناخت اجتماعی	شناخت برابری جنسیتی در مشاغل	میری و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی	میری و همکاران (۲۰۲۰)
	شناخت جامعه مهدوی و اخلاق اسلامی	بهنام مرادی و همکاران (۲۰۱۹)
	شناخت زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
	آگاهی از ارزش‌گذاری به وطن و فرهنگ ایرانی-اسلامی	سلگی و کریمی (۲۰۱۹)
	مهارت استفاده از زبان انگلیسی به فرزندان جهت ارتباط با سایر مردم در کشورهای دیگر	اورازوا و کوهن (۲۰۲۱)
	شناخت زبان انگلیسی جهت پژوهش و ارتقای سواد اجتماعی فرزندان در جامعه	اورازوا و کوهن (۲۰۲۱)
	آگاهی از زبان انگلیسی کاربردی جهت استفاده از ابزار فناوری اطلاعات و تکنولوژی	اورازوا و کوهن (۲۰۲۱)
	آگاهی از زبان انگلیسی جهت تعاملات اجتماعی	میری و همکاران (۲۰۲۰)
تربیت جنسی	آگاهی از هویت جنسی خود	روشنی و همکاران (۲۰۲۰)
	مهارت جلوگیری از رفتار جنسی پرخطر	افلاکی فرد و ایزدپناه (۲۰۱۹)

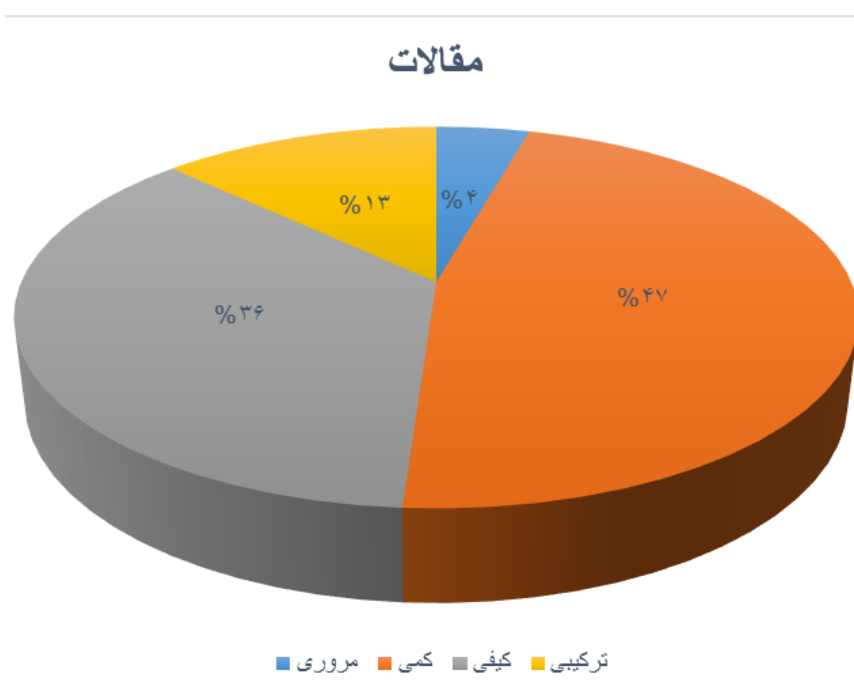
مهارت جلوگیری از سو استفاده جنسی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
شناخت قوانین لمس	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
آگاهی از بلوغ و جهت گیری جنسی	یانگ و همکاران (۲۰۲۱)
مهارت کنترل اعصاب و خشم در مسائل جنسی	قشقایی و همکاران (۲۰۲۰)

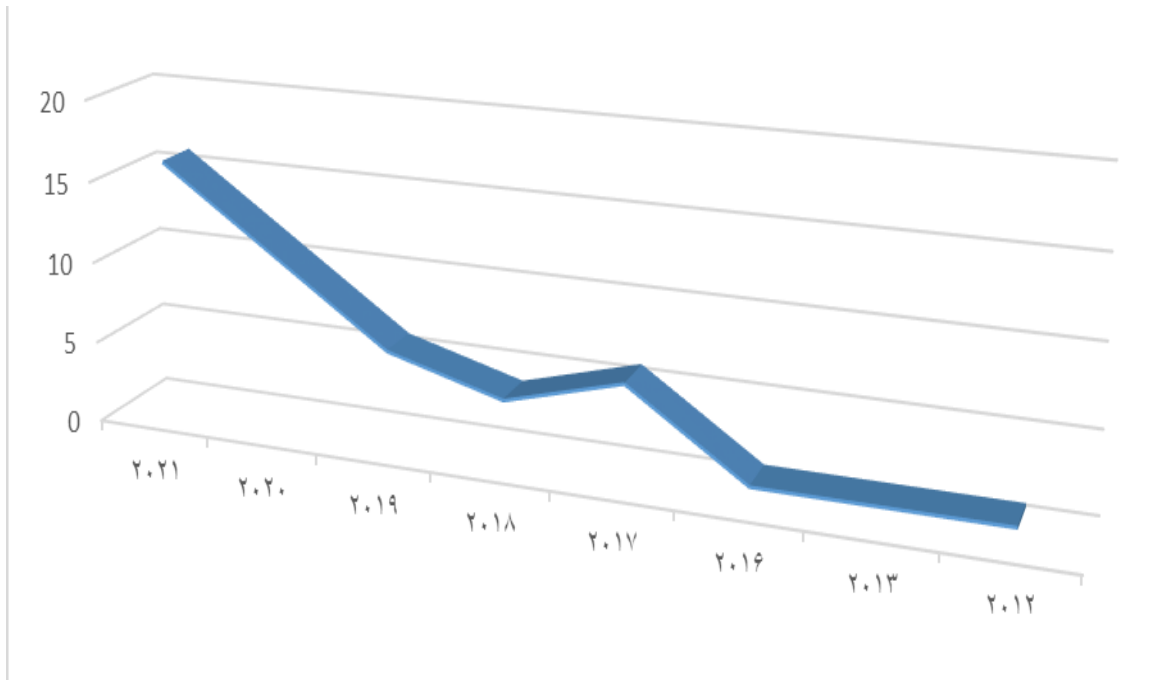
شکل ۱- مراحل انجام سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

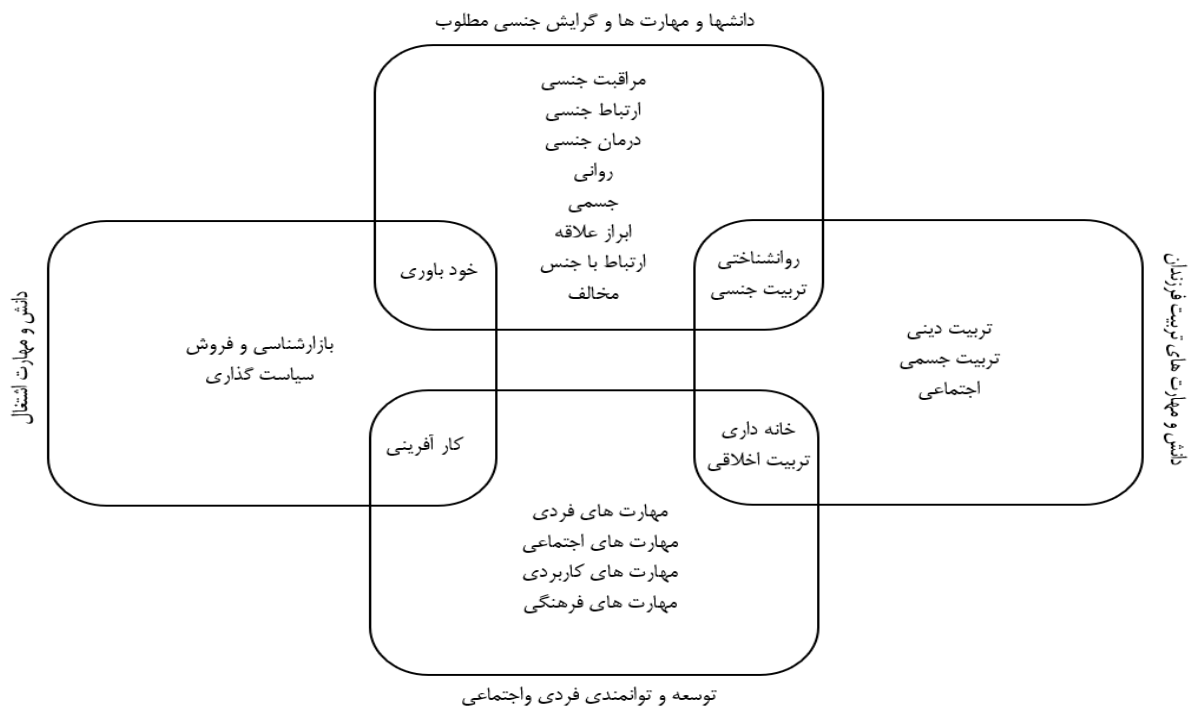
شکل ۲- توزیع مقالات مورد بررسی بر حسب قاره ها در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

نمودار ۱- توزیع مقالات مورد بررسی بر حسب روش شناسی در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

نمودار ۲- توزیع مقالات مورد بررسی بر حسب سال در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

شکل ۳- الگوی پیشنهادی آموزش زنان سرپرست خانواده در مطالعه سنتز پژوهی نیازهای آموزشی زنان سرپرست خانوار

References

1. Shahriari E, Saadatmand Z, Fatehizadeh MS, Mohagheghian Sh. An investigation of training needs of household women in Isfahan cultural education. *Quarterly Journal of Woman and Society*. 2013; 4(3): 29-46. [Persian]
2. El-Lawindi MI, Sabry HA, Elsebaie E H. Household headship and women's health: An exploratory study from Egypt. *The Egyptian Journal of Community Medicine*. 2019; 37(2): 1-9.
3. Mwangi C. An assessment of impact of poverty on female headed household in kangemi, Kenya. Master Thesis. University of Nairobi, Faculty of Arts, Law, Social Sciences and Business Mgt, 2017.
4. Idrisi A, Hatemvand Z. Investigating the mechanism of the effect of employment on the quality of life of female heads of households. *Sociological research*. 2012; 6(3): 97-128. [Persian]
5. Ghorbani F, Ansari H, Mohseni RA. A meta-analysis of the needs and priorities of life for women-headed households with a sociological approach. *Social Welfare Quarterly* 2019; 19(72): 55-96. [Persian]
6. Zanimoghdam F, Afshani SA. Empowerment of female heads of households in Iran: A systematic review. *Social Welfare Quarterly* 2021; 21(80): 45-80. [Persian]
7. Jamshidi M, Mehdizadeh H. Designing a model for economic empowerment of women heads of households in Ilam province. *Journal of Agricultural Extension and Education Research* 2019; 12(2): 50-39. [Persian]
8. Dehdashti-Lesani M, Makvandi B, Naderi F, Hafezi F. The relationship between social intelligence and interpersonal forgiveness with happiness according to the moderating role of difficulties in cognitive emotion regulation in female-headed households. *International Journal of Behavioral Sciences*. 2021; 15(1): 1-7. [Persian]
9. Unesco Iran National Commission. The incheon declaration was adopted at the world education forum in South Korea. https://fairunescoorg.translate.google/?_x_tr_sl=fa&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=sc. Accessed: 24 April 2016.
10. Sell M, Minot N. What factors explain women's empowerment? Decision-making among small-scale farmers in Uganda. *Women's Studies International Forum*. 2018; 71:46-55.
11. Das P, Dutta S. Interrelation between mother's empowerment and children's schooling: A case study of SC, OBC, and general households of a developing region. *Arthshastra Indian Journal of Economics and Research*. 2016; 5(2): 39-50.
12. De La O Campos AP. Empowering rural women through social protection. *Technical Papers Series#2*. Food and Agriculture Organization of the United Nations "FAO". Rome, 2015. Full text available at: <http://www.fao.org/3/a-i4696e.pdf>
13. Saigal G, Sarawat K. Women's empowerment in India. *Anveshak, International Journal of Management (AIJM)*. 2013; 2(2): 210-223.
14. Banerjee T, Ghosh C. What factors play a role in empowering women? A study of SHG members from India. *Gender, Technology and Development*. 2012; 16(3): 329-355.
15. Ismail I, Husin N, Rahim NA, Kamal MHM, Mat RC. Entrepreneurial success among single mothers: The role of motivation and passion. *Procedia Economics and Finance*. 2016; 37:121-128. [Persian]
16. Yoosefi Lebni J, Mohammadi Ghareghani MA, Soofizad G, Irandoost

- SF. (2020). Challenges and opportunities confronting female-headed households in Iran: a qualitative study. *BMC Women's Health*. 2020; 20(1): 1-11. [Persian]
17. Amadnia S, Ghlibaf kamel A. Women-headed households in Tehran: A qualitative study of their experiences, challenges and capacities. *Social Welfare Quarterly (refahj)*. 2017; 17(65): 103-136. [Persian]
  18. Javadian SR, Mirzaie Fathabad H, Afrasiabi H. A qualitative study of the causes and context of non-participation in empowerment plans among women-headed households. *Strategic Research on Social Problems in Iran*. 2019; 8(2): 65-86. [Persian].
  19. Vaezi K, Talschi Yekta J. The needs of women heads of households. 2th International Congress on Community Empowerment in the field of social sciences, psychology and educational sciences, Tehran, 2016. <https://civilica.com/doc/612551>. [Persian].
  20. Zare H, Mehmannaavazan A. The effectiveness of encouragement training on promotion of general self-efficacy and resiliency of female-headed households. *Journal of Woman and Family Studies*. 2016; 3(1): 37-57. [Persian].
  21. Chalmers I, Hedges LV, Cooper H. A brief history of research synthesis. *Evaluation and the Health Professions*. 2002; 25(1): 12-37.
  22. Salimi J. A study of citizenship education on the curriculum: Research synthesis of the relative studies in two recent decades. *Curriculum Research*. 2019; 9(2): 255-287. [Persian]
  23. Elo S, Kyngäs H. The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*. 2008; 62(1): 107-115.
  24. Abbaszadeh M. Validity and reliability in qualitative researches. *Journal of Applied Sociology*. 2012; 23(1): 19-34.
  25. Marea CX, Warren N, Glass N, Johnson-Agbakwu C, Perrin N. Factors associated with health care provider attitudes, and confidence for the care of women and girls affected by female genital mutilation/cutting. *Health Equity*. 2021; 5(1): 329-337.
  26. Mavji VP. Psychological treatment to stop premature ejaculation and action for female sexual satisfaction. *Psychology and Education Journal*. 2021; 58(5): 1673-1678.
  27. Morales E, Gauthier V, Edwards G, Courtois F. Women with disabilities' perceptions of sexuality, sexual abuse and masturbation. *Sexuality and Disability*. 2016; 34(3): 303-314.
  28. Jones JE. Strategies of women small business owners to overcome entrepreneurship barriers. Doctoral dissertation. Walden University, 2021.
  29. Singh SN. Women in micro and small business enterprises and their financial cruxes in Ethiopia: A case study of mettu town. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2021; 5(1): 98-115.
  30. Fond G, Pauly V, Duba A, Salas S, Viprey M, Baumstarck K, Boyer L. End of life breast cancer care in women with severe mental illnesses. *Scientific reports*. 2021; 11(1): 1-8.
  31. Silva WLF, Paula GLD, Gomes LC, Cruz DTD. Prevalence of psychic suffering in old people: A community-based study. *Rev. bras. geriatr. Gerontol*. 2021; 23(5): 1-11.
  32. Nouri A. Behavioral patterns of Hazrat Zahra (SA) in the family. *Community letter*. 2010; 57: 1-10. [Persian]
  33. Michielsen K, Brockschmidt L. Barriers to sexuality education for children and young people with disabilities in the WHO

- European region: A scoping review. *Sex Education*. 2021; 21(6): 674-692.
34. Khoiriyati S, Astuti W, Amalia ER. Improving sex education awareness of students of madrasah ibtidaiyah setia budi tamiajeng trawas mojokerto through service-learning approach: A community service. *Engagement: Jurnal Pengabdian Kepada Masyarakat*. 2021; 5(1): 120-131.
35. Mesbahi Jamshid P. The Problems of Religious Training in the Virtual Space and the Methods to Deal with Them. *Research in Islamic Education Issues*. 2020; 28(48): 87-108. [Persian]

Research Synthesis of the Educational Needs of Female-Headed Households

Simzer Salehi¹, Mohammad Nourian^{*2}, Leila Fathi³

1- Ph.D. Student, Department of Curriculum Planning, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2- Ph.D. Associate Professor, Department of Curriculum Planning, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3- Ph.D. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Corresponding Author: Nourian2001@gmail.com

Received: Jul 11, 2022

Accepted: Aug 28, 2022

ABSTRACT

Background and Aim: Family female heads are one of the most vulnerable groups in the society and empowering them is essential. This research was a systematic study to design and develop a model of educational needs of female heads in the female-headed households.

Materials and Methods: This study was a qualitative applied research of a research synthetic type conducted using content-analysis and meta-analysis. The statistical population included all the relevant works published in Persian or English between 2012 and 2021 available in four reliable databases, namely, ERIC, Science Direct, PubMed and Google Scholar. Using the keywords "education of women-headed households, women's empowerment, women-headed households, and skills of women-headed households" and based on the inclusion criteria, initially 140 scientific articles were identified and finally, based on the exclusion criteria, 47 articles were selected for the final analysis. The Software MAXQDA 18 was used for the qualitative analysis of the articles.

Results: Analysis of the data obtained showed the educational needs of women-headed households as the main theme to consist of four subthemes including "knowledge and skills of desirable sexual orientation", "knowledge and skills of raising children", "knowledge and skills of occupation" and "individual and social development and empowerment". Based on meta-analysis out of the four main themes 22 themes were extracted and a model was designed for educating female-headed households.

Conclusion: Considering that the educational needs of female-headed households have been identified, it is recommended that educational courses be designed in accordance with their educational needs.

Keywords: Research Synthesis, Educational Needs, Women-Headed Households

Copyright © 2022 Tehran University of Medical Sciences. Published by Tehran University of Medical Sciences.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.